

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дфн Владимир Николаев Градев

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Софийския университет „Свети Климент Охридски“

По ПН 3.1 „Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки“)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 48 от 28.06.2022 г. за нуждите на катедра „История и теория на културата“ към Философски факултет, като кандидат участва Мартин Николаев Осиковски.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс ПН 3.1 „Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки)“ е подал документи Мартин Николаев Осиковски като единствен кандидат.

Представеният от Мартин Осиковски комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ, и включва следните документи:

1. Автобиография.
2. Диплома за висше образование и приложение към нея.
3. Диплома за образователна и научна степен „доктор“.
4. Документи за заемани академични длъжности – асистент, главен асистент и доцент в УНСС.
5. Удостоверение от УНСС за 11 г. за трудов стаж в УНСС като асистент, главен асистент и доцент.
6. Медицинско свидетелство, удостоверяващо психичното и физическото му здраве.
7. Свидетелство за съдимост, удостоверяващо липсата на наложено наказание „лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност“.

8. Списък на всички публикации: 32 на брой.
9. Списък на публикациите, представени за участие в конкурса: 13 на брой.
10. Справка за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ.
11. Справка за цитиранията с пълно библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации.
12. Справка за оригиналните научни приноси.
13. Справка за показателите по чл. 112, ал. 2
14. Научни трудове, представени за участие в конкурса.
15. Резюмета на рецензираните публикации.
16. Копие от обявата в Държавен вестник.

Документите и приложенията към тях текстови съдържания са пълни. Те изцяло отговарят на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ и допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Кратки биографични данни на кандидата

През 2002 г. Мартин Осиковски завършва с отличен успех бакалавърската степен по философия в СУ „Св. Кл. Охридски“. През 2003 г. взема магистърска степен по медиевистика от Централния европейски университет в Будапеща, като защитава своята магистърска теза „The Conciliar Doctrine of Marsilius of Padua: Political Resonances and Theological Connotations“ с *Magna cum laude*. През 2009 г. става доктор по История и теория на културата на СУ с дисертация на тема: „Църквата и съборът в съчиненията на Марсилио от Падуа и Уилям от Окам“.

В началото на своя професионален път Осиковски работи в Гимназия „Златарски“, където преподава IB Theory of Knowledge (2003-2007; преподава в International Baccalaureate Programme). Работил е и като преподавател по английски език в Техническия университет – София и езиковия център „Британика“.

През 2010 г. Осиковски печели конкурс в УНСС, където последователно заема длъжностите асистент, главен асистент и от 2018 г. доцент. В УНСС той води курсове по академично писане, медийна етика, история на медиите, чете специализирани курсове на английски език за журналисти и социолози. Освен преподавателската дейност изпълнява множество административни функции в УНСС, сред които ще отбележа тази на

университетски главен секретар за уеб комуникации: уебсайт, социални профили, оптимизиране на електронната инфраструктура и др.

От 2021 г. д-р Мартин Осиковски е доцент в департамента „История“ на НБУ, където води курсовете „Европа на идеите и идеите за Европа“, „Civic Skills and Competences“, „Граждански знания и умения“.

Д-р Осиковски е дългогодишен хоноруван преподавател във ФФ на СУ, където сред различните задължителни и избираеми курсове ще отбележа: „Политически феномени на средновековна Европа“, „История и теория на културата: Средни векове“, „Всекидневен живот и социални групи през Средновековието“ и „Академично писане“.

Мартин Осиковски е бил Chevening Scholar в Oriel College, University of Oxford (2007-2008), гостуващ изследовател по програма DAAD в Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg (2007), както и гост-преподавател в Хелзинския университет (2005).

Д-р Осиковски има активна научно-изследователска дейност. Достатъчно е тук да отбележа, че той е ръководител на мащабния международен проект „Challenges Facing the Future of the Social Sciences and Humanities (SSH)“ (Център за академични изследвания – София, 2020-23), както и че е инициатор и съорганизатор на първа национална кръгла маса на тема „Българската наука: между количеството и качеството“ (10 май 2019 г.).

Мартин Осиковски владее отлично английски език, на който преподава и публикува, както и немски и руски език. Ползва в различна степен латински, старогръцки, френски, италиански и китайски език. Има разностранни цифрови умения, които му позволяват активно да участва в разработването и оптимизирането на уебсайтове, социални профили и различни дигитални форми на обучение.

3. Обща характеристика на преподавателската и научно-изследователската дейност на кандидата

Ще се спра най-напред на учебно-педагогическата и научно-изследователската дейност на кандидата, която намирам за пряко свързана с конкретната тема на конкурса: „Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки.“

През годините д-р Осиковски разработва и провежда лекционно-семинарен курс по академично писане. Към курса има електронно учебно пособие, като форматът позволява неговото периодично обновяване и допълване. В предишни години (уч. 2006/7 г.) той е провеждал такъв курс и за студентите по културология на СУ. Осиковски има също и курс

по чуждестранна журналистика и история на медиите. През годините той води различни курсове в УНСС, НБУ и СУ, както и в Университетите в Хелзинки и на Долна Силезия.

Мартин Осиковски е ръководител на мащабния международен проект на ЦАИ “Challenges Facing the Future of SSH”, който съпоставя механизмите за оценка на научноизследователската дейност и финансирането в областта на социалните и хуманитарните науки в 12 европейски държави. Под негово ръководство е разработена оригинална методология за събирането на качествени и количествени данни за начините на финансиране и оценката на научноизследователската дейност в академичните общности в различните държави. В рамките на проекта той сформира и ръководи IT екип, който разработва уеб-базиран инструмент (интерактивна карта с подстраници за всяка държава) за визуализация на резултатите в детайли. Проектът цели да постави основите на базирана в София „обсерватория“ за оценяването на научно-изследователската дейност.

Мартин Осиковски е инициатор и съорганизатор на първа национална кръгла маса на тема „Българската наука: между количеството и качеството“ и съавтор на социологическо проучване по темата. Кръглата маса е организирана по повод на публикации на д-р Осиковски, в които се защитава необходимостта от въвеждане на диференциран подход в оценката на научноизследователската дейност в природните науки и социалните и хуманитарните науки, които получават широк отзвук в академичните среди в България. Осиковски (съвместно с доц. д-р Валентина Георгиева от СУ) разработва и анкетна карта, на която отговарят близо 400 души от академичния сектор в страната. Данните са обработени и представени на кръглата маса, която завършва със съставянето на заключителен документ с препоръки за подобряване на методиките за оценка на научните изследвания.

Оценката ми за учебно-педагогическата и научноизследователската и приложна дейност на кандидата е изключително висока. В преподавателската си дейност разработва иновативни интерактивни форми на обучението и активно участва в дигитализирането на висшето образование. В научноизследователската си дейност се съсредоточава през последните години в изследване на механизмите за оценка на научните изследвания и въвеждането на диференциран подход в тях. Изследванията му са на високо международно равнище, за което свидетелства ръководеният от него международен проект, и предизвикват значим обществен дебат по ключов проблем за развитието и бъдещето на социалните и хуманитарни науки. И преподавателската дейност и научните изследвания на д-р Осиковски имат несъмнен принос в областта на „Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки“, което е и темата на настоящия конкурс.

Кандидатът участва с тринадесет публикации в конкурса, от които три книги и десет статии. Ще се спра накратко на тях.

В книгата *Свещеникът и печатът. Топоси на вярата в чуждестранните новини* д-р Осиковски изследва комуникационната таксономия на религиозните новини. За целта прави тематичен разбор на жанрово разнообразни материали с религиозна насоченост, като внимателно анализира и откроява техните тематични топоси: „политика“; „религиозния друг“, „големите въпроси на вярата“. Въз основа на проведеното изследване авторът прави обоснованото заключение, че висококачественото религиозно медийно съдържание е в състояние да пробие отвъд популистките злоупотреби с религията и да допринесе за заздравяване на медийни екосистеми като цяло.

В книгата Джон Милтън, *За образованието, Ареопагитика* д-р Осиковски е автор на обширна студия, превод и паралелен коментар, в които очертава значението на текстовете, разгръща техния исторически контекст и специфика, изяснява и изследва в детайли тяхното съдържание и проблематика. По обхват и дълбочина на изследването, книгата е истинско академично издание, тя дава и историческа дълбочина и нови перспективи в областта на академичното образование и хуманитарните изследвания.

Убежища на вярата. Църквата и съборът в съчиненията на Марсилио от Падуа и Уилям от Окам представлява цялостно изследване на църковно-политическите възгледи на двама големи средновековни интелектуалци, като контекстуализира техните възгледи и породените от тях контroversии. Книгата предлага в български превод три ключови изворови текста по темата и с това тя представлява образец за научно изследване в областта на историята на идеите.

Студията „Поява и развитие на концепцията за медийна грамотност“ (в съавторство с доц. д-р Светла Цанкова) разглежда историята на медийната грамотност в широкия контекст на медийната история като променя радикално времевия обхват и перспективата към историята на медийната грамотност.

В „Свобода, съвест, академия. Публичното говорене и грижата за „доброто име“ на университетите“ д-р Осиковски разглежда границите на университетската свобода на изразяване както в условията, зададени от българското законодателство, така и в контекста на Закона за развитие на академичния състав и Трудовия кодекс и във връзка с обхвата на академичната автономия съгласно Конституцията на Република България, а също и в исторически план, като обосновано предлага експлицитното включване на „трета

гражданско-преподавателска свобода на изразяване“ (редом с изследователската и преподавателската) в българското законодателство.

В статията „Freedom of Speech and Its Christian „Prison“ авторът представя и анализира ключови моменти от ранната история на идеята за свобода на изразяването. В статията „Ancilla mercatus laboris“ авторът насочва критично внимание към ключовите предизвикателства, които произтичат от актуалната тенденция за свеждане на образованието до ancilla, „служиня“, на трудовия пазар и ясно показва необходимостта от преосмислянето на този редукционизъм в преподавателската и изследователска дейност в сферата на социалните и хуманитарните науки. В останалите публикации д-р Осиковски изследва съществени проблеми в историята на идеите и развитието на хуманитарните науки, и също така въвежда в творчеството Ейбрахам Джошуа Хешел, значим религиозен мислител на XX в., и на проф. Калин Янакиев, дългогодишен преподавател в катедра „История и теория на културата“ на СУ.

4. Научни приноси на кандидата

Научните приноси на д-р Мартин Осиковски са в няколко направления: изследване на медийна и комуникационна култура; изследването на културата на изследователската работа в социалните и хуманитарните науки; история на идеите и политическата мисъл; преводи на класически и съвременни мислители и съставителства.

В областта на изследването на медийната и комуникационната култура д-р Осиковски прави пръв типологичен разбор у нас на религиозните новини и оценява начина, по който те присъстват в медиите, разработва методология за тяхното изследване на основата на материали от световните медии. За първи път у нас кандидатът изследва генезиса на идеята за свободен печат на базата на творчеството на Джон Милтън и широк кръг от исторически извори.

В направлението на изследването на културата на изследователската работа в социалните и хуманитарните науки д-р Осиковски за първи път извършва (в екип) национално проучване на отношението на членове на академичния състав към различните механизми за оценка на научните изследвания. Организира национална кръгла маса, на която са формулирани конкретни предложения за диференциация на оценъчните показатели в природни/технически и социални/хуманитарни науки, които са приети в промените на нормативната база и налагат прилагането на диференциран подход при извършване на оценката. Осиковски има и разработена методология за картографиране на механизмите за

оценка на изследователската дейност конкретно в областта на социалните и хуманитарните науки в различни европейски държави.

Тези две направления се намират в пряка връзка с темата на настоящия конкурс. В тях кандидатът е водещ изследовател в България, неговите разработки в тях имат несъмнен приносен характер, те се провеждат в рамките на мащабни международни проекти и изследвания, предизвикват широк обществен дебат и водят до промени в нормативното законодателство и начините за управление, финансиране и оценяване на социалните и хуманитарни изследвания.

По другите две направления приносите на д-р Осиковски са в историята на идеите и политическата мисъл, с превеждането и представянето на значими автори и проблематики. Техният приносен характер се потвърждава на първо място от цитирането на тези изследвания и от тяхното представяне на авторитетни международни форуми.

В своята научно-изследователска дейност Мартин Осиковски формулира и разработва две нови, актуални и перспективни области, а именно изследването на медийната и комуникационната култура и изследването на оценяването и културата на изследователската работа в социалните и хуманитарните науки. В тези направления той създава нови класификации, методи за изследване. Те намират широк обществен отзвук и конкретно приложение, както в развитието на нормативната база за оценяване на научните изследвания в областта на хуманитарните науки, така и в промяната в положителна посока на културата на социалните и хуманитарни изследвания в нашата страна. Изследванията на Мартин Осиковски отварят нови перспективи, стимулират други изследователи. Той има забележителна способност да създава и ръководи изследователски екипи, които успешно осъществяват значими международни проекти. Като изследовател Мартин Осиковски е с висок авторитет както в България, така и в чужбина. Той е търсен и обичан преподавател и неговите курсове се радват на неизменно висок студентски интерес. Академичното преподаване на д-р Осиковски отговаря на високи международни академични критерии, то е иновативно и има несъмнен принос за подобряването и издигането на българското академично образование в областта на социалните и хуманитарните науки.

5. Заключение

Документите и материалите, представени от Мартин Николаев Осиковски, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България , на Правилника за неговото приложение, както и на Правилника на СУ.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой материали, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили национално и международно признание. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като значима част от тях са пряко ориентирани към учебната работа и темата на настоящия конкурс . Научната и преподавателската квалификация на Мартин Осиковски е несъмнена.

Постигнатите от Мартин Осиковски резултати в учебната и научно-изследователската дейност напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на СУ.

Ако обобщя: представените за конкурса трудове са богати на проблеми и теми, които засягат едни от най-важните и актуални проблеми на социалните и хуманитарни науки. Изследванията на Мартин Осиковски, неговата преподавателска дейност недвусмислено разкриват голяма ерудиция и широта на изследователския хоризонт, аналитично мислене и новаторство. На нашето внимание е представена кандидатурата на един от изявените наши специалисти в областта на медийната култура, на оценяването и развитието на социалните и хуманитарните изследвания, на историята на идеите и политическата мисъл. Мартин Осиковски има натрупан голям изследователски и преподавателски опит и извоюван международен авторитет.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научноизследователски и приложни приноси, намирам за напълно основателно да дам своята еднозначна положителна оценка и препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Философски Факултет за избор на Мартин Николаев Осиковски на академичната длъжност „доцент“ в СУ „Св. Климент Охридски“ по: ПН 3.1 „Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Културата на изследователската работа и комуникация в социалните и хуманитарните науки“) за нуждите на СУ „С. Климент Охридски“.

23 октомври 2022 г.

Рецензент: проф. дфн. Владимир Николаев Градев